

Det Kommunistiska Partiets Manifest

- DET KOMMUNISTISKA PARTIETS MANIFEST
 - I. BORGARE OCH PROLETÄRER
 - II. PROLETÄRER OCH KOMMUNISTER
 - III. SOCIALISTISK OCH KOMMUNISTISK LITTERATUR
 - 1. Den reaktionära socialismen
 - a) Den feodala socialismen
 - b) Småborgerlig socialism
 - c) Den tyska eller "sanna" socialismen
 - 2. Den konservativa eller borgerliga socialismen
 - 3. Den kritiskt utopiska socialismen och kommunismen
 - IV. KOMMUNISTERNAS STÄLLNING TILL DE OLIKA OPPOSITIONELLA PARTIerna

◦

DET KOMMUNISTISKA PARTIETS MANIFEST

Ett spöke går runt Europa--kommunismens spöke. Alla det gamla Europas makter har förbundet sig till en helig hetsjakt mot detta spöke: påven och tsaren, Metternich och Guizot, franska radikaler och tyska poliser.

Var finns det oppositionsparti, som icke av sina regerande motståndare utskrikes som kommunistiskt, var det oppositionsparti, som icke mot de mer avancerade oppositionsmännen såväl som mot sina reaktionära motståndare slungat tillbaka den brännmärkande beskyllningen för kommunism?

Två ting framgår av detta faktum.

Kommunismen erkännes redan av alla europeiska makter som en makt.

Det är hög tid att kommunisterna öppet inför hela världen framlägger sitt åskådningssätt, sina syften, sina tendenser och gentemot sagan om kommunismens spöke ställer ett manifest av partiet självt.

För detta ändamål har kommunister av de mest olika nationaliteter samlats i London och utarbetat följande manifest, som offentliggöres på engelska, franska, tyska, italienska, flamska och danska språken.

I. BORGARE OCH PROLETÄRER

Historien om alla hittillsvarande samhällen[1] är historien om klasskamp.

Fri och slav, patricier och plebej, baron och livegen, mästare och gesäll, kort sagt: förtryckare och förtryckta stod i ständig motsättning till varandra, förde en oavbruten, än dold, än öppen kamp, en kamp, som varje gång slutade med en revolutionär omgestaltning av hela samhället eller med de kämpande klassernas gemensamma undergång.

I historiens tidigare epoker finner vi nästan överallt en fullständig uppdelning av samhället i olika stånd, en mångfaldig gradering av de sociala ställningarna. I det gamla Rom har vi patricier, riddare, plebejer, slavar; under medeltiden feodaltherrar, vasaller, mästare, gesäller, livegna och dessutom inom nästan alla dessa klasser återigen särskilda graderingar.

Det ur det feodala samhällets undergång utgångna moderna borgerliga samhället har icke upphävt klassmotsatserna. Det har blott satt nya klasser, nya betingelser för undertryckandet, nya former för kampen i de gamlas ställe.

Vår epok. bourgeoisins epok, utmärker sig dock därigenom, att den har förenklat klassmotsättningarna. Hela samhället delar sig alltmer i två stora fientliga läger, i två stora, varandra direkt motsatta klasser, bourgeoisin och proletariatet.

Ur medeltidens livegna utgick de första städernas småborgare, och ur detta småborgerskap utvecklade sig bourgeoisins första element.

Upptäckten av Amerika och omseglingen av Afrika skapade en ny terräng för den uppåtgående bourgeoisin. Den ostindiska och kinesiska marknaden, koloniseringen av Amerika, varuutbytet med kolonierna, ökandet av byteshandeln och varorna över huvud taget gav handeln, sjöfarten och industrin ett hittills okänt uppsving och därmed åt det revolutionära elementet i det sönderfallande feodala samhället en snabb utveckling.

Det hittillsvarande feodala eller skråmässiga driftssättet i industrin förslog inte längre för de nya marknadernas växande behov. Manufakturen trädde i dess ställe. Skråmästarna utträngdes av det industriella medelståndet, arbetets delning mellan de olika korporationerna försvann för arbetets delning inom den enskilda verkstaden.

Men alltjämt växte marknaderna, alltjämt ökades behoven. Icke ens manufakturen förslog längre. Då revolutionerade ångan och maskinerna den industriella produktionen. I manufakturens ställe trädde den moderna storindustrin, i det industriella medelståndets ställe trädde de industriella miljonärerna, cheferna för hela industriella arméer, de moderna borgarna.

Storindustrin har skapat den världsmarknad, som upptäckten av

Amerika förberedde. Världsmarknaden har gett handeln, sjöfarten och landskommunikationerna en omätlig utveckling. Detta har i sin tur återverkat på industrins utvidgning och i samma mån som industri, handel, sjöfart och järnvägar utvidgade sig, i samma mån utvecklade sig bourgeoisin, ökade sitt kapital och trängde alla från medeltiden härstammande klasser i bakgrunden.

Vi ser således, hur den moderna bourgeoisin själv är produkten av en lång utvecklingsprocess, en rad omvälvningar i produktions- och samfärdssätten.

Vart och ett av dessa bourgeoisins utvecklingsstadier åtföljdes av ett motsvarande politiskt framsteg (för denna klass).[2] Från att ha utgjort ett förtryckt stånd under feodalherrarnas herravälde, från en beväpnad och sig själv förvaltande association i kommunen.[3] Från en oberoende stadsrepublik (som i Italien och Tyskland), från skatteskyldigt tredje stånd under monarkin (som i Frankrike), sedan under manufakturens tid motvikt mot adeln i ståndsmonarkin eller i den oinskränkta monarkin, sedan huvudgrundval för de stora monarkierna över huvud taget, tillkämpade den sig slutligen efter storindustrins uppkomst det politiska ensamherraväldet i den moderna representativstaten. Den moderna statsmakten är blott ett utskott, som förvaltar hela borgarklassens gemensamma affärer.

Bourgeoisin har spelat en högst revolutionär roll i historien.

Bourgeoisin har överallt, där den kommit till makten, förstört alla feodala, patriarkaliska och idylliska förhållanden. Den har obarmhärtigt slitit sönder de brokiga feodalband, som band samman människorna med deras naturliga ledare, och icke kvarlämnat några andra band än det nakna intresset, det känslolösa "kontant betalning". Den har kränkt det fromma svärmeriets heliga rysning, den ridderliga hänförelsen och det spetsborgerliga vemodet i den egoistiska beräkningens iskalla vatten. Den har upplöst den personliga värdigheten i bytesvärde och istället för de talrika lagstadgade och välförtjänta friheterna satt den samvetslösa handelsfriheten allena. Den har, kort sagt, i stället för den i politiska och religiösa illusioner höljda utsugningen satt den öppna, skamlösa, direkta, kalla utsugningen.

Bourgeoisin har avklätt alla de verksamheter, som förut betraktades och ärades med from vördnad, deras helgongloria. Den har förvandlat läkaren, juristen, prästen, poeten och vetenskapsmannen till sina betalda lönearbetare.

Bourgeoisin har ryckt av familjeförhållandet dess rörande sentimentala slöja och återfört det till ett rent penningförhållande.

Bourgeoisin har avslöjat, hur den brutala kraftutvecklingen som reaktionen så mycket beundrar hos medeltiden, lämpligt kompletterades med den trögaste flegma. Först *den* har visat, vad mänsklig verksamhet kan åstadkomma. Den har utfört helt andra underverk än egyptiska pyramider, romerska vattenledningar och gotiska katedraler: den har utfört helt andra tåg än folkvandringar och korståg.

Bourgeoisin kan icke existera, utan att alltjämt revolutionera produktionsinstrumenten, d v s produktionsförhållandena, således samtliga samhällsförhållanden. Ett oförändrat bibehållande av det gamla produktions sättet var däremot den första existensbetingelsen för alla tidigare industriella klasser. Den fortgående omvälvningen i produktionen, det oavbrutna skakandet av alla samhälleliga förhållanden, den eviga osäkerheten och rörelsen kännetecknar bourgeoisins epok gentemot alla andra. Alla fasta inrotade förhållanden och dem åtföljande gamla ärevördiga föreställningar och åskådningar upplöses, alla nybildade föråldras innan de hinner bli förbenade. Allt fast och beständigt förflyktigas, allt heligt profaneras, och människorna blir slutligen tvungna att betrakta sin levnadsställning och sina ömsesidiga förbindelser med nyktra ögon.

Behovet av en ständigt ökad avsättning för sina produkter jagar bourgeoisin över hela jordklotet. Överallt måste den innästla sig, överallt slå sig ned, överallt skaffa sig förbindelser.

Bourgeoisin har genom sin exploatering av världsmarknaden givit alla länders produktion och konsumtion kosmopolitisk gestalt. Den har till reaktionens stora sorg undanryckt industrin dess nationella grund. De urgamla nationella industrierna har förintats och förintas alltjämt dagligen. De uttränges av nya industrier, vilkas införande blir en livsfråga för alla civiliserade nationer, industrier, som icke längre bearbetar inhemska råämnen, utan råvaror från de avlägsnaste områden och vilkas fabrikat förbrukas icke blott i det egna landet utan i alla världsdelar. I stället för de gamla behoven, som kunde tillfredsställas genom landets egna resurser, träder nya, vilka behöver produkter från de mest avlägsna länder och klimat för att bli tillfredsställda. I stället för den gamla lokala och nationella självtillräckligheten och avskildheten träder en allsidig samfärdsel, ett allsidigt nationernas beroende av varandra. Och som det går i den materiella, så går det också i den andliga produktionen. De enskilda nationernas andliga produkter blir allmän egendom. Den nationella ensidigheten och inskränktheten blir mer och mer omöjlig, och av den mycket nationella och lokala litteraturen bildas en världslitteratur.

Bourgeoisin rycker genom den snabba förbättringen av alla produktionsinstrument, genom de oändligt förbättrade kommunikationerna alla, även de mest barbariska nationer in i civilisationen. De billiga varupriserna är det tunga artilleri, med vilket den skjuter ner alla kinesiska murar och varmed den tvingar barbarernas hårdnackade främlingshat att kapitulera. Den tvingar alla nationer att tillägna sig bourgeoisins produktions sätt, om de inte vill gå under; den tvingar dem att hos sig själva införa den så kallade civilisationen, d v s att bli bourgeois. Med ett ord: bourgeoisin skapar sig en värld efter sitt eget beläte.

Bourgeoisin har lagt landsbygden under stadens herravälde. Den har skapat kolossala städer, den har i hög grad ökat invånarantalet i städerna i förhållande till befolkningen på landsbygden och därigenom dragit en betydande del av befolkningen undan lantlivets förslöande

inverkan. Och liksom den gjort landet beroende av staden, så har den gjort barbariska och halvbarbariska länder beroende av de civiliserade, bondefolken av de borgerliga folken, österlandet av västerlandet.

Bourgeoisin upphäver mer och mer splittringen av produktionsmedlen, av egendomen och av befolkningen. Den har trängt ihop befolkningen, centraliserat produktionsmedlen och koncentrerat egendomen på få händer. Den nödvändiga följden härav var den politiska centralisationen. Oberoende, blott löst förbundna provinser med olika intressen, lagar, regeringar och tullar sammanfördes till *en nation, en regering, en lag, ett nationellt klassintresse, en tullgräns.*

Bourgeoisin har under sitt knappt hundraåriga klassherravälde skapat mera jättelika och kolossala produktivkrafter än alla de föregående generationerna tillsammans. Naturkrafternas underkuvande, maskinerna, kemins användning i industri och åkerbruk, ångbåtstrafiken, järnvägarna, den elektriska telegrafan, uppodlingen av hela världsdelar, upprensning av floderna för trafik, ur marken framstampade hela befolkningar--vilket tidigare århundrade anade, att sådana produktivkrafter slumrade i det samhälleliga arbetets sköte?

Vi har alltså sett: de produktions- och samfärdsmedel, på vilkas grundval bourgeoisin växte fram, skapades av det feodala samhället. På ett visst stadium av utvecklingen av dessa produktions- och samfärdsmedel, motsvarade de förhållanden, varunder feodalsamhället producerade och drev utbyte, den feodala organisationen av jordbruk och manufaktur, med ett ord de feodala egendomsförhållandena, icke längre de redan utvecklade produktivkrafterna. Dessa förhållanden hämmade produktionen i stället för att främja den. De förvandlades till lika många fjättrar. De måste sprängas och de sprängdes.

I deras ställe trädde den fria konkurrensen med den därtill anpassade samhälleliga och politiska konstitutionen med borgarklassens ekonomiska och politiska herravälde.

En liknande rörelse försiggår nu inför våra ögon. De borgerliga produktions- och samfärdsförhållandena, de borgerliga egendomsförhållandena, det moderna borgerliga samhället, som framtrölat så väldiga produktions- och samfärdsmedel, liknar häxmästaren, som inte längre förmår behärska de underjordiska makter, som han frambesvurit. Sedan årtionden är industrins och handelns historia blott historien om de moderna produktivkrafternas revolt mot de moderna produktionsförhållandena, mot egendomsförhållandena, som utgör livsbetingelsen för bourgeoisin och dess herravälde. Det är tillräckligt att nämna handelskriserna, vilka genom sin periodiska återkomst alltmer hotande ifrågasätter hela det borgerliga samhällets existens. Under handelskriserna förintas regelbundet ej blott en stor del av de frambragta produkterna, utan även av själva produktivkrafterna. Under kriserna utbryter en samhällelig epidemi, vilken skulle ha förefallit alla andra epoker som en orimlighet: överproduktionens epidemi. Samhället finner sig plötsligt försatt tillbaka i ett tillstånd av momentant barbari, en hungersnöd, ett allmänt förintelsekrig tycks ha avskurit det från alla livsmedel, industrin

och handeln tycks förintade, och varför? Eftersom det äger för mycket civilisation, för mycket livsmedel, för mycket industri och för mycket handel. De produktivkrafter, som står till samhällets förfogande, tjänar inte längre till att främja de borgerliga egendomsförhållandena, de har tvärtom blivit för väldiga för dessa förhållanden, de hämmas av dem, och så snart de övervunnit detta hinder, bringar de hela det borgerliga samhället i oordning och hotar den borgerliga egendomens existens. De borgerliga förhållandena har blivit för trånga för att rymma den av dem skapade rikedom. Varigenom övervinner bourgeoisin kriserna? Å ena sidan genom det framtvungade tillintetgörandet av en massa produktivkrafter, å andra sidan genom erövringen av nya marknader och en grundligare utsugning av äldre marknader. Varigenom således? Därigenom att den förbereder ännu mer ingripande och våldsamma kriser och minskar medlen att förebygga kriserna.

De vapen, varmed bourgeoisin slagit feodalismen till marken, riktar sig nu mot bourgeoisin själv.

Men bourgeoisin har ej blott smitt de vapen, som skall bringa den döden, den har också frambragt de män, vilka skall föra dessa vapen-- de moderna arbetarna, *proletärerna*.

I samma grad som bourgeoisin, d v s kapitalet, utvecklas, i samma grad utvecklas proletariatet, de moderna arbetarnas klass, som blott lever så länge som de finner arbete och som blott finner arbete så länge som deras arbete ökar kapitalet. Dessa arbetare, som styckevis måste sälja sig själva, är en vara som varje annan handelsartikel och därför på samma sätt utsatta för alla konkurrensens växlingar, alla marknadens förändringar.

Proletärens arbete har genom maskineriets utveckling och arbetets delning förlorat all självständig karaktär och därmed all lockelse för arbetaren. Han blir blott ett tillbehör till maskinen, och man begär blott de enklaste, enformigaste och lättlärdaste handgrepp av honom. De kostnader, som arbetaren förorsakar, inskränker sig därför nästan blott till de livsmedel, som han behöver för sitt underhåll och sin ras fortplantning, Men en varas pris, alltså även arbetets, är lika med dess produktionskostnader. I samma grad som arbetets motbjudande karaktär tilltager, i samma grad sjunker därför lönen. Än mer, i samma grad som maskin användningen och arbetsdelningen tilltar, i samma grad ökas också arbetets mängd, vare sig det sker genom arbetstidens förlängning eller genom utökning av det på en viss tid krävda arbetet eller genom maskinernas uppdrivna fart o s v.

Den moderna industrin har förvandlat den patriarkaliska mästarens lilla verkstad till den industriella kapitalistens stora fabrik. De i fabriken sammanträngda arbetarmassorna organiseras som soldater. De ställs som meniga industrisoldater under uppsikt av en fullständig hierarki av underofficerare och officerare. De är icke blott borgarklassens och borgarstatens träl, utan de trälbindes också dagligen och stundligen av maskinen, av förmannen och framför allt av den enskilda borgerliga fabrikanten själv. Denna despoti är så mycket småaktigare, förhatligare och bittrare, ju öppnare den proklamerar vinsten som sitt mål.

Ju mindre handarbetet kräver skicklighet och kraft, d v s ju mer den moderna industrin utvecklas, desto mer utträngs männens arbete genom kvinnors och barns arbete. Köns- och ålderskillnader har inte längre någon social betydelse när det gäller arbetarklassen. Det ges nu blott arbetsinstrument, som allt efter ålder och kön drar olika kostnader.

När fabrikantens utsugning av arbetaren så tillvida är slut, att han fått sin lön kontant utbetald, så kastar sig de andra delarna av bourgeoisin över honom: husägaren, krämaren, pantlånaren osv.

De hittillsvarande medelstånden, de små industriidkarna, köpmännen och räntetagarna, hantverkarna och bönderna, alla dessa klasser sjunker ned i proletariatet, dels därför, att deras lilla kapital inte räcker till för drift av storindustri och dukar under i konkurrensen med de större kapitalisterna, dels därför att deras speciella skicklighet blir värdelös genom nya produktionssätt. Så rekryteras proletariatet ur befolkningens alla kretsar.

Proletariatet genomgår olika utvecklingsstadier. Dess kamp mot bourgeoisin börjar samtidigt med dess existens.

I början kämpar de enskilda arbetarna, sedan arbetarna vid en fabrik, sedan ett helt facks arbetare på en plats mot den enskilda borgaren, som direkt utsuger dem. De riktar sina angrepp icke blott mot de borgerliga produktionsförhållandena, utan också mot själva produktionsinstrumenten, de förintar de främmande konkurrerande varorna, de slår sönder maskinerna, de sticker fabrikerna i brand, de söker återvinna den medeltida arbetarens förlorade ställning.

På detta stadium utgör arbetarna en över hela landet spridd och genom konkurrensen splittrad massa. Arbetarnas sammanhållning som massa är ännu icke följden av deras egen förening utan följden av att bourgeoisin förenats, bourgeoisin som för att uppnå sina egna politiska mål måste sätta hela proletariatet i rörelse och tillsvidare också kan göra detta. På detta stadium bekämpar proletärerna alltså icke sina fiender utan sina fienders fiender, resterna av den absoluta monarkin, godsägarna, den icke industriella bourgeoisin, småborgarna. Hela den historiska utvecklingen är på detta sätt koncentrerad i bourgeoisins händer: varje seger, som vinns under dessa förhållanden, är en seger för bourgeoisin.

Men med industrins utveckling icke blott ökas proletariatet, det trängs också samman i större massor, dess kraft växer, och det känner den mera. Intressena och levnadsläget inom proletariatet blir mer och mer likartade, i det maskinerna mer och mer utplånar skillnaderna i arbetet, och lönen nästan överallt trycks ner på samma låga nivå. Bourgeoisins växande inbördes konkurrens samt de därur framväxande handelskriserna gör arbetarnas lön allt osäkrare, maskinernas ständiga, allt snabbare utveckling och förbättring gör hela deras levnadsställning allt ovissare, och alltmer antar sammanstötningarna mellan den enskilde arbetaren och den enskilde fabrikanten karaktären av en sammanstötning mellan två klasser. Arbetarna börjar nu sammansluta

sig mot bourgeoisin. De förenar sig för att hålla sin lön uppe. De bildar själva varaktiga sammanslutningar för att kunna proviantera för eventuella resningar. Här och där bryter kampen ut i upplopp.

Stundom segrar arbetarna, men blott tillfälligt. Det egentliga resultatet av deras strider är icke den omedelbara framgången, utan den allt vidare omkring sig gripande föreningen av arbetare. Denna underlättas av de växande kommunikationsmedlen, som skapas av storindustrin och som sätter arbetarna på de olika orterna i förbindelse med varandra. Men det behövs blott denna förbindelse för att centralisera de många lönestriderna, som överallt har samma karaktär, till en hela landet omfattande klasskamp. Varje klasskamp är emellertid en politisk kamp. Och den sammanslutning, som medeltidens dåliga vägar behövde århundraden för att genomföra, den skapar det moderna proletariatet på få år med järnvägarnas hjälp.

Denna proletariatets organisering till klass och därmed till politiskt parti sprängs åter varje ögonblick genom konkurrensen bland arbetarna själva. Men den lever oupphörligt upp igen, starkare, fastare, mäktigare. Den framtvingar, genom att begagna sig av splittringar inom bourgeoisin, erkännande i lagform av vissa arbetarintressen. Så t.ex. tiotimmarslagen i England.

Det gamla samhällets motsatser befrämjar på mångfaldigt sätt proletariatets utveckling. Bourgeoisin befinner sig alltjämt i en fortgående kamp, i början mot aristokratin, senare mot de delar av själva bourgeoisin vilkas intressen råkat i strid med industrins framsteg, och ständigt mot bourgeoisin i alla främmande länder. I alla dessa strider ser bourgeoisin sig tvungen att vädja till proletariatet, att ta dess hjälp i anspråk och på så sätt draga det in i den politiska rörelsen. Den själv tillför alltså proletariatet sina egna bildningselement, d v s vapen mot sig själv.

Vidare förekommer det, som vi redan sett, att stora delar av den härskande klassen genom industrins framsteg slungas ned till proletariatet eller i varje fall hotas i sina levnadsvillkor. Även dessa tillför proletariatet en mängd bildningselement.

I de tider slutligen, då klasskampen närmar sig avgörandet, antar upplösningsprocessen inom den härskande klassen, inom hela det gamla samhället, en så häftig, så skarp karaktär, att en liten del av den härskande klassen lösgör sig från denna och ansluter sig till den revolutionära klassen, den klass som bär framtiden i sina händer. Liksom tidigare en del av adeln övergick till bourgeoisin, så övergår nu en del av bourgeoisin till proletariatet, särskilt en del av bourgeoisins ideologer, vilka arbetat sig fram till en teoretisk förståelse av hela den historiska rörelsen.

Av de klasser, som i våra dagar står gentemot bourgeoisin, är blott proletariatet en verkligt revolutionär klass. Alla de andra klasserna förfaller och går under med storindustrin, proletariatet åter är dennas egen produkt.

Medelstånden, den lilla fabrikanten, den lilla köpmannen, hantverkaren, bonden, alla bekämpar bourgeoisin för att skydda sin existens som medelstånd mot undergång. De är alltså icke revolutionära utan konservativa. Än mer, de är reaktionära, ty de söker vrida historiens hjul tillbaka. Om de är revolutionära, så är de det med hänsyn till sin förestående övergång till proletariatet. så försvarar de inte sina nuvarande utan sina framtida intressen, så lämnar de sin egen ståndpunkt för att ställa sig på proletariatets.

Trasproletariatet, denna passiva förruttnelse av de understa lagren i det gamla samhället, blir genom en proletär revolution har och där indraget i rörelsen, men enligt hela sin levnadsställning kommer det dock att vara beredvilligare att låta köpa sig för reaktionära syften.

Det gamla samhällets levnadsförhållanden är redan förintade i proletariatets levnadsförhållanden. Proletären är egendomslös, hans förhållande till hustru och barn har ingenting mer gemensamt med det borgerliga familjeförhållandet. Det moderna industriella arbetet. det moderna trälandet under kapitalet, som är detsamma i England som i Frankrike, i Amerika som i Tyskland, har utplånat all nationell karaktär hos proletären. Lagarna, moralen, religionen är för honom lika många borgerliga fördomar, bakom vilka lika många borgerliga intressen gömmer sig.

Alla tidigare klasser, som tillkämpat sig makten, sökte skydda sin redan förvärvade levnadsställning genom att underkasta hela samhället sina egna förvärvsbetingelser. Proletärerna kan erövra de samhälleliga produktivkrafterna blott genom att avskaffa sitt eget hittillsvarande förvärvssystem och därmed hela det hittillsvarande förvärvssystemet. Proletärerna har ingenting eget att värna, de har att förstöra all hittills existerande privatsäkerhet och privatförsäkring.

Alla hittillsvarande rörelser har varit rörelser av minoriteter eller i minoriteters intressen. Den proletära rörelsen är den självständiga rörelsen av det oerhörda flertalet i det oerhörda flertalets intressen. Proletariatet, det understa lagret i det nuvarande samhället, kan inte höja sig, inte resa sig, utan att hela överbyggnaden av de skikt, vilka bildar det officiella samhället, sprängs i luften.

Proletariatets kamp mot bourgeoisin är att börja med till formen, om än inte till innehållet, en nationell kamp. Varje lands proletariat måste naturligtvis först bli färdigt med sitt eget lands bourgeoisin.

När vi tecknade de allmänna faserna av proletariatets utveckling, följde vi det mer eller mindre dolda inbördeskriget inom det bestående samhället till den punkt, där det bryter ut i en öppen revolution och proletariatet genom att våldsamt störta bourgeoisin grundar sitt eget herravälde.

Hela det hittillsvarande samhället vilade, som vi redan sett, på motsättningen mellan förtryckande och förtryckta klasser. Men för att kunna undertrycka en klass, måste man dock tillförsäkra den

betingelser, inom vilka den åtminstone kan existera som träl. Den livegne har under livegenskapen arbetat sig upp till medlem av kommunen liksom småborgaren till borgare under den feodala absolutismens ok. I stället för att höja sig i och med industrins framsteg sjunker däremot den moderna arbetaren allt djupare ned under sin klass' levnadsvillkor. Arbetaren blir en fattiglapp, och fattigdomen utvecklar sig ännu fortare än befolkningen och rikedom. Det framgår därav tydligt, att bourgeoisin är oförmögen att längre förbliva härskande klass i samhället och påtvinga samhället sin klass' levnadsbetingelser som reglerande lag. Den är ur stånd att härska, emedan den är ur stånd att tillförsäkra sin slav existens ens inom gränserna för hans slaveri, eftersom den är tvungen att låta honom sjunka ned i ett läge, där bourgeoisin måste nära honom i stället för att näras av honom. Samhället kan icke längre leva under bourgeoisin, d v s dess liv är icke längre förenligt med samhällets.

Det väsentliga villkoret för borgarklassens existens och herravälde är anhopningen av rikedom på privata händer, bildandet och ökandet av kapital, kapitalets förutsättning är lönearbetet. Lönearbetet vilar uteslutande på konkurrensen arbetarna emellan. Framsteget i industrin, vars viljelösa och motståndslösa bärare bourgeoisin är, sätter i stället för arbetarnas isolering genom konkurrensen deras revolutionära sammanslutning i föreningar. Med storindustrins utveckling rycks alltså undan bourgeoisins fötter själva den grundval, på vilken den producerar och tillägnar sig produkterna. Den producerar framför allt sin egen dödgrävare. Dess undergång och proletariats seger är lika oundvikliga.

II. PROLETÄRER OCH KOMMUNISTER

I vilket förhållande står kommunisterna till proletariats i allmänhet?

Kommunisterna utgör inget särskilt parti gentemot de andra arbetarpartierna.

De har inga från proletariats intressen skilda intressen.

De uppställer inga särskilda principer, efter vilka de vill forma den proletära rörelsen.

Kommunisterna skiljer sig från de övriga proletära partierna blott därigenom, att de å ena sidan i proletariats olika nationella strider framhäver de av nationaliteten oberoende, för hela proletariats gemensamma intressena och gör dem gällande, och å andra sidan därigenom, att de under de olika utvecklingsgrader, som kampen mellan proletariat och bourgeoisin genomgår, alltid företräder hela rörelsens intressen.

Kommunisterna är alltså praktiskt den beslutsammaste, alltid framdrivande delen av arbetarpartierna i alla länder, och teoretiskt har de före den övriga massan av proletariats kommit till insikt om betingelserna för, gången och de allmänna resultaten av den proletära rörelsen.

Kommunisternas närmaste mål är detsamma som alla övriga proletära partiers: proletariatets utbildande till klass, störtandet av bourgeoisins herravälde, proletariatets erövring av den politiska makten.

Kommunisternas teoretiska läror vilar ingalunda på idéer och principer, som uttänkts eller upptäckts av den ena eller andra världsförbättraren.

De är blott allmänna uttryck för de faktiska förhållandena inom en pågående klasskamp, en inför våra ögon försiggående historisk rörelse. Avskaffandet av hittillsvarande egendomsförhållanden är ingenting för kommunismen särskilt betecknande. Alla egendomsförhållanden har alltid varit underkastade en ständig historisk växling, en ständig historisk förändring.

Den franska revolutionen t ex avskaffade feodalegendomen till förmån för den borgerliga egendomen.

Vad som utmärker kommunismen är inte avskaffande av egendomen över huvud taget, utan avskaffandet av den borgerliga egendomen.

Men den moderna borgerliga privategendomen är det sista och mest fulländade uttrycket för framställningen och tillägnandet av produkter, som bygger på klassmotsättningar, på den enas utsugning av den andra.

I denna betydelse kan kommunisterna sammanfatta sin teori i uttrycket: privategendomens upphävande.

Man har förebrått oss kommunister, att vi vill avskaffa den personligt förvärvade, genom eget arbete frambragta egendomen; den egendom, som skulle utgöra grundvalen för all personlig frihet, verksamhet och självständighet.

Genom eget arbete förvärvad, självförtjänt egendom! Talar ni om småborgarens eller småbondens egendom, som föregick den borgerliga egendomen? Vi behöver icke avskaffa den, industrins utveckling har avskaffat den och avskaffar den dagligen.

Eller talar ni om den moderna borgerliga privategendomen?

Men skapar lönearbetet, proletärens arbete, egendom åt arbetaren? Ingalunda. Det skapar kapital, d v s den egendom, som utsuger lönearbetet och som blott kan föröka sig genom att skapa nytt lönearbete för att på nytt utsuga det. Egendomen i sin nuvarande form rör sig i motsättningen mellan kapital och lönearbete. Låt oss betrakta de båda sidorna av denna motsättning.

Att vara kapitalist betyder inte blott att intaga en rent personlig, utan en samhällelig ställning i produktionen. Kapitalet är en social produkt och kan blott sättas i rörelse genom en gemensam verksamhet av många medlemmar, ja, i sista instans blott genom den gemensamma verksamheten av alla samhällets medlemmar.

Kapitalet är alltså ingen personlig, utan en samhällelig makt.

Om kapitalet alltså förvandlas till gemensam, alla samhällets medlemmar tillhörande egendom, så förvandlas inte därmed personlig egendom till samhällelig. Blott egendomens sociala karaktär förvandlas. Den förlorar sin klasskaraktär.

Vi kommer nu till lönearbetet.

Lönearbetets genomsnittspris är arbetslönens minimum, d v s summan av de livsmedel, som är nödvändiga för att hålla arbetaren som arbetare vid liv. Vad lönearbetaren således genom sitt arbete tillägnar sig räcker blott till för att uppehålla livet. Vi vill ingalunda avskaffa detta personliga tillägnande av arbetsprodukten för livets omedelbara reproduktion, ett tillägnande, som inte ger något överskott, vilket kunde ge makt över främmande arbete. Vi vill blott upphäva den eländiga karaktären av detta tillägnande, varunder arbetaren blott lever för att öka kapitalet, blott lever i den mån det passar den härskande klassens intressen.

I det borgerliga samhället är det levande arbetet blott ett medel att öka det hopade arbetet. I det kommunistiska samhället skall det hopade arbetet blott vara ett medel att utvidga, berika och befrämja arbetarnas levnadsprocess.

I det borgerliga samhället härskar alltså det förflutna över det nuvarande, i det kommunistiska samhället det nuvarande över det förflutna. I det borgerliga samhället är kapitalet självständigt och personligt, under det att den arbetande individen är osjälvständig och opersonlig.

Upphävandet av detta förhållande kallar bourgeoisin upphävandet av personlighet och frihet ! Och med rätta. Det är förvisso fråga om upphävandet av den borgerliga personligheten, självständigheten och friheten.

Med frihet förstår man under de nuvarande borgerliga produktionsförhållandena den fria handeln, friheten att köpa och sälja.

Men försvinner schackrandet, så försvinner också det fria schackrandet. Talesätten om det fria schackrandet har, liksom vår bourgeoisis alla övriga frihetsbravader, blott någon mening gentemot det bundna schackrandet, gentemot medeltidens undertryckta borgare, men inte gentemot det kommunistiska upphävandet av schackrandet, av de borgerliga produktionsförhållandena och av bourgeoisin själv.

Ni förfasar er över, att vi vill upphäva privategendomen. Men i ert nuvarande samhälle är privategendomen upphävd för nio tiondelar av dess medlemmar--den existerar just därigenom, att den icke existerar för nio tiondelar. Ni förebrår oss alltså, att vi vill upphäva en egendom, som har till nödvändig förutsättning, att det oerhörda flertalet i samhället är egendomslost.

Ni förebrår oss med andra ord, att vi vill upphäva er egendom. Alldeles riktigt, det vill vi.

Från det ögonblick, då arbetet inte längre kan förvandlas till kapital, pengar, jordränta, kort sagt till en samhällsmakt, som kan monopoliseras, d v s från det ögonblick, då den personliga egendomen inte längre kan slå om i borgerlig, förklarar ni, att personligheten är upphävd.

Ni medger således, att ni med personlighet inte menar något annat än borgaren, den borgerliga egendomsägaren. Och denna personlighet skall förvisso upphävas.

Kommunismen berövar ingen makten att kunna tillägna sig samhälleliga produkter, den borttar blott makten att genom detta tillägnande kunna utsuga främmande arbete.

Man har invänt, att med privategendomens upphävande skulle all verksamhet upphöra och en allmän lättja inträda.

I så fall måste det borgerliga samhället för länge sedan ha gått under av slöhet, ty de som här arbetar förvärvar ingenting, och de som här förvärvar, de arbetar icke. Hela invändningen leder till tautologin, att det inte längre kommer att finnas lönearbete, när det inte längre finns kapital.

Alla invändningar, som riktas mot det kommunistiska sättet att producera och tillägna sig materiella produkter, har även utsträckts att gälla tillägnandet och produktionen av andliga produkter. Liksom för borgaren upphörandet av klassegendomen ter sig liktydigt med upphörandet av produktionen själv, så ter sig klassbildningens upphörande för honom identisk med bildningens upphörande över huvud taget.

Den bildning, vars förlust han beklagar, utgör för det enorma flertalet utbildningen till maskin.

Men tvista icke med oss genom att med edra borgerliga föreställningar om frihet, bildning, rätt o s v bedöma avskaffandet av den borgerliga egendomen. Edra idéer är själva produkter av de borgerliga produktions- och egendomsförhållandena, liksom er rätt blott är er till lag upphöjda klassvilja, vars innehåll är givet i de materiella levnadsbetingelserna för er klass.

Den intresseföreställning, vari ni förvandlar edra produktions- och egendomsförhållanden från historiska, under produktionens utveckling övergående, förhållanden till eviga natur- och förnuftslagar, delar ni med alla tidigare härskande klasser, som gått under. Vad ni förstår, när det gäller den antika egendomen, vad ni förstår, när det gäller den feodala egendomen, det vågar ni inte begripa, när det gäller den borgerliga egendomen.

Familjens upphävande! Även de radikalaste beskärmar sig över denna skändliga avsikt hos kommunisterna.

Varpå vilar den nuvarande, den borgerliga familjen? På kapitalet, på det enskilda förvärvet. Fullständigt utvecklad existerar den blott för bourgeoisin, men den finner sin komplettering i den tvungna familjelösheten hos arbetarna och i den offentliga prostitutionen.

Den borgerliga familjen bortfaller naturligtvis samtidigt med denna dess komplettering, och båda försvinner i och med kapitalets försvinnande.

Förebrår ni oss, att vi vill upphäva föräldrarnas utsugning av barnen? Vi tillstår denna förbrytelse.

Men, säger ni, vi upphäver de ömtåligaste förhållanden, när vi i stället för uppfostran i hemmet sätter samhällelig uppfostran.

Och är inte också er uppfostran bestämd genom samhället? Genom de samhällsförhållanden, under vilka ni uppfostras, genom samhällets mer eller mindre direkta inblandning, medelst skolan o s v. Kommunisterna uppfinner inte samhällets inverkan på uppfostran, de förändrar blott dess karaktär, de undandrar uppfostran den härskande klassens inflytande.

De borgerliga talesätten om familj och uppfostran, om det ömma förhållandet mellan föräldrar och barn, blir alltmera motbjudande, ju mer alla proletarietets familjeband sönderslits till följd av storindustrin och barnen förvandlas till vanliga handelsartiklar och arbetsredskap.

Men ni kommunister vill införa kvinnogemenskap, skriker hela bourgeoisin i korus mot oss.

Borgaren ser i sin hustru blott ett produktionsinstrument. Han hör, att produktionsinstrumenten skall göras till allmän egendom och kan då naturligtvis icke tänka sig annat än att gemensamheten också skall bli kvinnans lott.

Han anar icke, att vad det just gäller, det är att upphäva kvinnans ställning som blott ett produktionsinstrument.

Det finns för övrigt ingenting löjligare än vår borgarklass' högmoraliska harm över kommunisternas föregivna officiella kvinnogemenskap -- kommunisterna behöver icke införa kvinnogemenskap--den har nästan alltid existerat.

Våra borgare, som icke är nöjda med, att deras proletärerers hustrur och döttrar står till deras förfogande, för att nu inte tala om den officiella prostitutionen, finner ett särskilt nöje i att ömsesidigt förföra varandras hustrur.

Det borgerliga samhällets äktenskap är i verkligheten hustrugemenskap. Man kunde på sin höjd förebrå kommunisterna, att de i stället för en

under hyckleri dold kvinnogemenskap ville sätta en officiell, öppen sådan. Men det förstås annars av sig självt, att med de nuvarande produktionsförhållandenas upphävande även den ur dessa uppkomna kvinnogemenskapen, dvs officiella och icke-officiella prostitutionen kommer att försvinna.

Man har vidare förebrått kommunisterna, att de vill avskaffa fäderneslandet, nationaliteten.

Arbetarna har inget fädernesland. Man kan inte fråntaga dem vad de inte har. Då emellertid proletariatet till att börja med måste erövra den politiska makten, upphöja sig till nationell klass och konstituera sig självt som nation, så är det självt ännu nationellt om också inte i samma mening som bourgeoisin.

Den nationella avskildheten och motsättningarna mellan folken försvinner mer och mer redan med bourgeoisins utveckling, med handelsfriheten, världsmarknaden, den industriella produktionens likformighet och de därtill svarande levnadsförhållandena.

Proletariatets herravälde skall få dem att försvinna ännu fortare. Samfällid aktion, åtminstone av de civiliserade länderna, är en av de första betingelserna för proletariatets befrielse.

I samma grad som den ena individens exploatering av den andra upphävs, i samma grad upphävs den ena nationens exploatering av den andra.

Med klassmotsättningarna inom nationerna faller den fientliga ställningen mellan nationerna.

De anklagelser mot kommunisterna, som i allmänhet höjes från religiösa, filosofiska och över huvud taget ideologiska synpunkter, förtjänar inget utförligt bemötande.

Behövs det en djupare insikt för att förstå att med människornas levnadsförhållanden, med deras samhälleliga förbindelser, med deras samhälleliga tillvaro också deras föreställningar, åskådningar och begrepp, med ett ord, även deras medvetande förändras sig.

Vad bevisar idéernas historia om icke, att den andliga produktionen förändras sig i och med den materiella? En viss tids härskande idéer var alltid blott den härskande klassens idéer.

Man talar om idéer, som revolutionerar ett helt samhälle; man uttalar därmed blott det sakförhållandet, att inom det gamla samhället bildats elementen till ett nytt och att de gamla idealens upplösning håller jämna steg med de gamla levnadsförhållandenas upplösning.

När den gamla världen höll på att gå under, besegrades de gamla religionerna av kristendomen. När de kristna idéerna på 1700 talet överflyglades av upplysningsidéerna, kämpade det feodala samhället sin dödsstrid med den då revolutionära bourgeoisin. Samvets- och

religionsfrihetens idéer uttryckte blott den fria konkurrensens herravälde på vetandets område.

Men, skall man säga, religiösa, moraliska, filosofiska, politiska, rättsliga idéer o s v förändrade sig dock under den historiska utvecklingens förlopp. Religionen, moralen, filosofin, politiken och rätten överlevde dock alltid dessa växlingar.

Det ges dessutom eviga sanningar såsom frihet, rättfärdighet osv, vilka är gemensamma för alla samhällstillstånd. Men kommunismen avskaffar de eviga sanningarna, den avskaffar religionen och moralen i stället för att omskapa dem, den står därför i strid med all hittillsvarande historisk utveckling.

Vartill reducerar sig denna anklagelse? Alla hittillsvarande samhällens historia har rört sig i klassmotsatser, som under olika perioder gestaltat sig olika.

Men vilken form de tagit, så är den ena samhällsdelens utsugning av den andra ett för alla gångna århundraden gemensamt faktum. Det är därför inget under, att det sociala medvetandet, under alla århundraden rört sig, trots all mångfaldighet och olikhet, i vissa gemensamma former, former av medvetande, som först med klassmotsättningarnas fullständiga försvinnande kommer att helt och hållet upplösas.

Den kommunistiska revolutionen är den radikalaste brytning med de nedärvda egendomsförhållandena; inget under då att i dess utvecklingsgång radikalast brytes med de nedärvda idéerna.

Men låt oss lämna bourgeoisins invändningar mot kommunisterna.

Vi såg redan ovan, att det första steget i arbetarrevolutionen är att höja proletariatet till härskande klass, erövra demokratin.

Proletariatet kommer att begagna sin politiska makt till att så småningom frånta bourgeoisin allt kapital och centralisera alla produktionsinstrument i staten d v s i det som härskande klass organiserade proletariatets händer samt fortast möjligt öka mängden av produktionskrafter.

I början kan detta naturligtvis ske endast genom despotiska ingrepp i egendomsrätten och i de borgerliga produktionsförhållandena, således genom åtgärder, vilka synes ekonomiskt otillräckliga och ohållbara, men som under rörelsens utveckling kommer att spränga sina egna gränser och är oundvikliga som medel att omlägga hela produktionssättet.

Dessa åtgärder kommer naturligtvis att vara olika i olika länder.

För de utvecklade länderna skall dock tämligen allmänt följande kunna komma till användning:

1. Jordegendomens expropriering och jordräntans användning till

statsutgifter.

- 2.** Stark progressiv beskattning.
- 3.** Arvsrättens avskaffande.
- 4.** Konfiskation av alla emigranters och rebellers egendom.
- 5.** Kreditens centralisering i statens händer genom en nationalbank med statskapital och uteslutande monopol.
- 6.** Centralisering av transportväsendet i statens händer.
- 7.** Utökande av nationalfabriker, produktionsinstrument, uppodling och förbättring av jorden efter en samhällelig plan.
- 8.** Lika arbetstvång för alla, upprättande av industriella arméer, särskilt för åkerbruket.
- 9.** Förenande av jordbruks- och industridriften; åtgärder för att så småningom utplåna skillnaden mellan stad och landsbygd.
- 10.** Offentlig och kostnadsfri uppfostran av alla barn. Avskaffande av fabriksarbetet för barn i dess nuvarande form. Uppfostrans förenande med den materiella produktionen o s v.

När under utvecklingens lopp klasskillnaderna försvunnit och all produktion koncentrerats i händerna på de förenade individerna, så förlorar den offentliga makten sin politiska karaktär. Den politiska makten i egentlig mening är det organsierade våldet av en klass till en annan klass' undertryckande. När proletariatet i kampen mot bourgeoisin med nödvändighet förenar sig som klass, genom en revolution gör sig till härskande klass och som härskande klass med våld upphäver de gamla produktionsförhållandena, så upphäver det med dessa produktionsförhållanden klassmotsättningarnas existensbetingelser, klasserna över huvud taget och därmed sitt eget herravälde som klass.

I stället för det gamla borgerliga samhället med dess klasser och klassmotsättningar framträder en sammanslutning, vari envars fria utveckling är förutsättningen för allas fria utveckling.

III. SOCIALISTISK OCH KOMMUNISTISK LITTERATUR

1. Den reaktionära socialismen

a) Den feodala socialismen

Den franska och den engelska aristokratin var enligt sin historiska ställning kallad att skriva smådeskrifter mot det moderna borgerliga samhället. I den franska julirevolutionen 1830 och i den engelska reformrörelsen hade den ännu en gång varit den hatade uppkomlingen

underlägsen. Det kunde ej längre vara tal om en allvarlig politisk kamp. Blott den litterära kampen återstod. Men även på litteraturens område hade restaurationstidens[4] gamla talesätt blivit omöjliga. För att väcka sympati måste aristokratin skenbart lämna sina egna intressen åt sidan och blott i den exploaterade arbetarklassens intresse formulera sin anklagelseakt mot bourgeoisin. Den sökte sig tröst i att sjunga smådevisor om sin nya härskare och viska olycksprofetior i hans öra.

På så sätt uppstod den feodala socialismen, halvt klagosång, halvt smådeskrift, halvt återfall i det förgångna, halvt hotelse för framtiden, stundom träffande bourgeoisin i hjärtat genom en bitter, genialt mördande dom, alltid verkande komisk genom sin fullkomliga oförmåga att förstå den moderna historiens gång.

De feodala socialisterna svängde den proletära tiggarpåsen i handen som en fana för att samla folket bakom sig. Men så ofta folket följde dem, upptäckte det på deras bak de gamla feodala vapensköldarna och drog sig tillbaka med ett högt och vanvördigt skratt.

En del av de franska "legitimisterna" och det unga England uppförde detta skådespel.

När de feodala bevisar, att deras sätt att utsuga var av en annan art än det borgerliga, så glömmar de blott, att de utplundrade under helt andra och nu föråldrade förhållanden och förutsättningar. När de gör gällande, att det moderna proletariatet icke existerade under deras herravälde, så glömmar de blott, att just den moderna bourgeoisin var en nödvändig telning av deras samhällsordning.

För övrigt förhelligar de så litet den reaktionära karaktären av sin kritik, att deras huvudanklagelse mot bourgeoisin just består i att under dess regim utvecklar sig en klass, som kommer att spränga hela den gamla samhällsordningen i luften.

De förebrår bourgeoisin långt mer, att den frambringat ett revolutionärt proletariat än att den över huvud taget frambringat ett proletariat.

I den praktiska politiken deltar de därför i alla våldsåtgärder mot arbetarklassen, och i det dagliga livet bekvämar de sig gärna, trots alla uppstyltade talesätt, att plocka de gyllene äpplena och schackra bort sin tro, kärlek och ära mot ull, betor och brännvin.[5]

Liksom prästen alltid gick hand i hand med de feodala, så går prästsocialismen samman med den feodala socialismen.

Ingenting är lättare än att ge den kristna askesen en socialistisk anstrykning. Gick inte också kristendomen mot privategendomen, äktenskapet och staten? Predikade den icke i stället välgörenhet och tiggeri, celibat och köttets dödande, klosterliv och kyrka? Den kristna socialismen är blott det vigvatten, varmed prästen välsignar aristokratins vrede.

b) Småborgerlig socialism

Den feodala aristokratin är icke den enda klass, som störtades av bourgeoisin, och vars levnadsbetingelser minskades och upphörde med det moderna borgerliga samhället. Medeltidens småborgardöme och småbondestånd var den moderna bourgeoisins förelöpare. I de industriellt och kommersiellt mindre utvecklade länderna vegeterar denna klass vidare bredvid den uppväxande bourgeoisin.

I de länder, där den moderna civilisationen utvecklat sig, har uppstått ett nytt småborgerskap, som svävar mellan proletariatet och bourgeoisin, och som ständigt bildas på nytt som en kompletterande del av det borgerliga samhället, men vars medlemmar oupphörligt genom konkurrensen slungas ned i proletariatet och som med storindustrins utveckling t o m ser en tidpunkt närma sig, när de fullständigt försvinner som en självständig del av det moderna samhället och inom handel, industri och åkerbruk ersättes med arbetsuppsyningsmän och tjänstemän.

I länder som Frankrike, där bondeklassen utgör långt mer än hälften av befolkningen, var det naturligt, att de skriftställare, som uppträdde för proletariatet mot bourgeoisin, anlade småborgarens och småbondens måttstock på sin kritik av den borgerliga regimen och tog arbetarnas parti från en småborgerlig ståndpunkt. Så bildades den småborgerliga socialismen. Sismondi är huvudrepresentanten för denna litteratur ej blott för Frankrike utan också för England.

Denna socialism klarlade högst skarpsinnigt motsägelserna i de moderna produktionsförhållandena. Den avslöjade nationalekonomernas hycklande försköningar. Den uppvisade ovedersägligt de ödeläggande verkningarna av maskinerna och arbetsdelningen, kapitalens och jordegendomarnas koncentration, överproduktionen, kriserna, småborgarnas och småböndernas nödvändiga undergång, proletariatets elände, anarkin i produktionen, de skriande missförhållandena i rikedomens fördelning, det industriella förintelsekriget nationerna emellan, de gamla sedernas, de gamla familjeförhållandenas och de gamla nationaliteternas upplösning.

Till sitt positiva innehåll vill emellertid denna socialism antingen återställa de gamla produktions- och samfärdsmedlen och med dem de gamla egendomsförhållandena och det gamla samhället, eller också vill den med våld spärra in de moderna produktions- och samfärdsmedlen inom de gamla egendomsförhållandenas ram, som av de förra sprängts och måste sprängas. I båda fallen är den reaktionär och därtill utopisk.

Skråväsen i industrin och patriarkalisk hushållning på landsbygden är dess sista ord.

I sin fortsatta utveckling har denna riktning utmynnat i ett fejt gnäll.

c) Den tyska eller "sanna" socialismen

Frankrikes socialistiska och kommunistiska litteratur, som uppstod under trycket från en härskande bourgeoisie och utgör det litterära uttrycket för kampen mot detta herravälde, infördes till Tyskland vid en tidpunkt, då bourgeoisin just börjat sin kamp mot den feudala absolutismen.

Tyska filosofer, halvfilosofer och skönandar kastade sig begärligt över denna litteratur och glömde blott, att de franska levnadsförhållandena inte hade invandrat samtidigt med dessa skrifter till Tyskland. Inför de tyska förhållandena förlorade den franska litteraturen all omedelbar praktisk betydelse och antog ett rent litterärt utseende. Den måste framstå som blott en orkeslös spekulation över det mänskliga väsendets förverkligande. Så hade för 1700-talets tyska filosofer den första franska revolutionens fordringar blott mening som "det praktiska förnuftets" fordringar i allmänhet, och den revolutionära franska bourgeoisins viljetryningar betydde i deras ögon den rena viljans lagar, viljan sådan den måste vara, den sant mänskliga viljan.

De tyska litteratörernas enda arbete bestod i att de satte de nya franska idéerna i samklang med sitt gamla filosofiska samvete eller snarare att de från sin egen filosofiska ståndpunkt tillägnade sig de franska idéerna.

Detta skedde på samma sätt som man över huvud taget tillägnar sig ett främmande språk, genom översättning.

Det är bekant, hur munkarna över de manuskript, varpå den gamla hednatidens klassiska verk var upptecknade, skrev smaklösa katolska helgonhistorier. De tyska författarna förfor tvärtom med den profana franska litteraturen. De skrev sitt filosofiska nonsens efter det franska originalet. Så skrev de text efter den franska kritiken av penningförhållandena: "prisgivande av det mänskliga väsendet", efter den franska kritiken av borgarstaten: "upphävande av det abstrakt allmännas herravälde" osv.

Insmugglandet av dylika filosofiska fraser bakom de franska framställningarna döpte de till "handlingens filosofi", "sann socialism", "tysk socialistisk vetenskap", "filosofisk motivering av socialismen" osv.

Den franska socialistiskt-kommunistiska litteraturen blev på så sätt formligen kastrerad. Och då den i tyskarnas händer upphörde att vara ett uttryck för den ena klassens kamp mot den andra, så var tysken övertygad om att ha övervunnit "den franska ensidigheten", att istället för sanna behov ha tillgodosett sanningens behov, i stället för proletarietets intressen det mänskliga väsendets intressen, människans i allmänhet, den människa, som icke tillhör någon klass, över huvud taget inte verkligheten utan blott den filosofiska fantasins dimvärld.

Denna tyska socialism, som tog sina tafatta stilövningar så allvarligt och högtidligt och så skrytsamt utbasunerade dem, förlorade emellertid småningom sin pedantiska oskuld.

Den tyska och särskilt den preussiska bourgeoisins kamp mot det feodala och absoluta kungadömet, med ett ord, den liberala rörelsen blev allvarligare.

Den "sanna" socialismen bjöds därmed det önskade tillfället, att mot den politiska rörelsen ställa upp de socialistiska fordringarna, att utslunga det gamla anatemat mot liberalismen, mot representativstaten, mot den borgerliga konkurrensen, mot borgerlig pressfrihet, borgerlig rätt, borgerlig frihet och likhet, och predika för folkmassorna, att de icke hade något att vinna genom denna rörelse, utan snarare allt att förlora. Den tyska socialismen glömde mycket lägligt, att den franska kritiken, vars själlösa eko den var, förutsätter det moderna borgerliga samhället med motsvarande materiella levnadsbetingelser och dithörande politiska konstitution, idel förutsättningar som det först gällde att tillkämpa sig i Tyskland.

Den "sanna" socialismen tjänade de tyska absoluta regeringarna med deras följe av präster, skolmästare, junkrar och byråkrater som lämplig fågelskrämma mot den hotfullt uppåtsträvande bourgeoisin.

Den utgjorde det sliskiga påbrödet till de svidande piskslag och de gevärskulor, med vilka samma regeringar kuvade de tyska arbetarupproren.

Blev den "sanna" socialismen på så sätt ett vapen i handen åt regeringarna mot den tyska bourgeoisin, så representerade den även omedelbart ett reaktionärt intresse, det tyska småborgardörets intresse. I Tyskland bildade det från 1 500-talet härstammande och sedan dess i olika former åter och åter uppdykande småborgarskiktet den egentliga sociala grunden för de bestående förhållandena.

Dess upprätthållande betyder upprätthållandet av de bestående tyska förhållandena. Av bourgeoisins industriella och politiska herravälde fruktar det den säkra undergången å ena sidan till följd av kapitalets koncentration, å andra sidan genom uppkomsten av ett revolutionärt proletariat. Detta småborgardöme tyckte att den "sanna" socialismen slog två flugor i en smäll. Den spred sig också som en epidemi.

Den skrud, virkad av spekulativ spindelväv, översållad med granna frasblommor, genomdränkt av kärleksvarma dagdroppar, denna hjärterörande skrud, vari de tyska socialisterna inhöljde sina få beniga "eviga sanningar", ökade blott avsättningen av dessa varor hos denna publik.

Å sin sida insåg den tyska socialismen allt mer sin kallelse: att vara detta småborgerskaps högrävande representant.

Den proklamerade den tyska nationen som normalnation och den tyska spetsborgaren som normalmänniska. Den gav åt varje nedrighet av denna borgare en fördold, högre socialistisk mening, enligt vilken den kom att betyda motsatsen. Den drog den sista konsekvensen, när den uppträdde direkt mot kommunismens "brutalt destruktiva" inriktning

och förkunnade sin upphöjda opartiskhet över alla klasstrider. Med mycket få undantag hör allt, som i Tyskland cirkulerar av föregivna socialistiska och kommunistiska skrifter till denna smutsiga kraftlösa litteratur.[6]

2. Den konservativa eller borgerliga socialismen

En del av bourgeoisin önskar avhjälpa de sociala missförhållandena för att trygga det borgerliga samhällets bestånd.

Dit hör: ekonomer, filantroper, humanister, förbättrare av de arbetande klassernas läge, välgörenhetsorganisatörer, djurskyddsvänner, måttlighetsivrare, kråkvinkelreformatorer av brokigaste slag. Och denna borgerliga socialism har även utformats till hela system.

Som exempel härpå anför vi Proudhons "Philosophie de la Misere" (Eländets filosofi).

Den borgerliga socialismen vill bibehålla det moderna samhällets levnadsbetingelser utan de nödvändigt därur framgående striderna och farorna. Den vill behålla det bestående samhället med undantag av de element, som revolutionerar och upplöser det. Den önskar en bourgeoisie utan proletariat. Bourgeoisin föreställer sig naturligtvis den värld, vari den härskar, som den bästa av världar. Den borgerliga socialismen utarbetar denna trösterika föreställning till ett halvt eller helt system. När denna uppmanar proletariatet att förverkliga detta system och draga in i det nya Jerusalem, så begär den i grunden blott att det skall kvarstanna i det nuvarande samhället men avstå från sin föreställning om detsamma som någonting förhatligt.

En annan, mindre systematisk men mer praktisk form av socialismen sökte avhålla arbetarklassen från varje revolutionär rörelse genom att hävda, att inte den eller den politiska förändringen utan blott en förändring av de materiella levnadsförhållandena, de ekonomiska förhållandena, kunde vara av nytta för densamma. Men med förändring av de materiella levnadsförhållandena menar denna socialism ingalunda avskaffande av de borgerliga produktionsförhållandena, vilket blott är möjligt på revolutionär väg, utan administrativa förbättringar, som kan gå för sig på dessa produktionsförhållandens mark och alltså ingenting ändrar i förhållandet mellan kapital och lönearbete, utan i bästa fall blott minskar bourgeoisins kostnader för dess herravälde och förenklar dess statshushållning.

Sitt rätta uttryck uppnår den borgerliga socialismen först då, när den blivit enbart en oratorisk formel.

Fri handel!--i arbetarklassens intresse. Skyddstullar!--i arbetarklassens intresse. Cellfångelser! -- i arbetarklassens intresse. Detta är den borgerliga socialismens sista enda allvarligt menade ord.

Bourgeoisins socialism består ju i påståendet att bourgeoisin är bourgeoisii--i arbetarklassens intresse.

3. Den kritiskt utopiska socialismen och kommunismen

Vi talar icke här om den litteratur, som i alla stora moderna revolutioner hävdade proletariats fordringar. (Skrifter av Babeuf m fl)

Proletariats första försök under en tid av allmän jäsning, under perioden för det feodala samhällets störtande, att direkt förverkliga sitt eget klassintresse, strandade med nödvändighet på proletariats eget utvecklade tillstånd liksom därpå, att de materiella betingelserna för dess befrielse saknades. De uppkom först som en produkt av den borgerliga epoken. Den revolutionära litteratur, som åtföljde dessa första proletära rörelser, är till sitt innehåll nödvändigtvis reaktionär. Den förkunnar en allmän askes och en grov likhetslära.

De egentliga socialistiska och kommunistiska systemen, Saint-Simons, Fouriers, Owens o s v dök upp under den första utvecklade perioden av kamp mellan proletariat och bourgeoisie, som vi förut skildrat ("**Borgare och proletärer**").

Uppfinnarna av detta system ser visserligen motsättningen mellan klasserna liksom de upplösande elementens verksamhet i det härskande samhället. Men de ser hos proletariat ingen historiskt befogad självverksamhet, ingen för detsamma säregen politisk rörelse.

Då klassmotsättningarnas utveckling håller jämna steg med industrins utveckling, finner de ej heller de materiella förutsättningarna för proletariats frigörelse och söker då i stället efter en social vetenskap, efter sociala lagar för att skapa dessa betingelser.

I stället för samhällelig verksamhet sätter de sin personliga uppfinnarverksamhet, i stället för de historiska betingelserna för frigörelsen sätter de sina fantasier, i stället för proletariats småningom försiggående organiserande till klass sätter de sin egen godtyckligt utkläckta samhällsorganisation. Den kommande världshistorien upplöser sig för dem i propaganda för och i praktiskt utförande av deras samhällsplaner.

De är visserligen medvetna om att i sina planer företräda framför allt den arbetande klassens intresse i dess egenskap av den mest lidande klassen. Bara ur denna synpunkt, som den mest lidande klassen, existerar proletariat för dem.

Men klasskampens utvecklade form liksom deras eget klassläge för med sig, att de tror sig vara vitt höjda över varje klassmotsättning. De vill förbättra alla samhällsmedlemmars levnadsläge, även de bäst ställda. De vädjar alltjämt till alla samhällsmedlemmar utan åtskillnad, ja, företrädesvis till den härskande klassen. Man behöver bara förstå deras system för att erkänna det som den bästa möjliga plan för det bästa möjliga samhälle.

De förkastar därför varje politisk och framför allt varje revolutionär aktion, de vill nå sitt mål på fredlig väg och försöker att bana väg för

det nya sociala evangeliet genom små experiment, som naturligtvis slår fel, genom exemplets makt.

Den fantastiska skildringen av det framtida samhället uppstår i en tid, då proletariatet ännu är högst outvecklat och därför självt ännu uppfattar sin ställning fantastiskt, den speglar dess första aningsfulla längtan efter en allmän omgestaltning av samhället.

Men i dessa socialistiska och kommunistiska skrifter ingår även kritiska element. De angriper alla grundvalar för det bestående samhället. De har därför lämnat ett högst värdefullt material till arbetarnas upplysning. Deras positiva teorier om det kommande samhället, t ex upphävandet av motsatsen mellan stad och landsbygd, av familjen, av det privata förvärvet, av lönearbetet, förkunnandet av den sociala harmonin, statens förvandling till blott en förvaltning av produktionen-- alla dessa satser är allenast uttryck för bortfallandet av de klassmotsatser som först nu börjar utveckla sig och som de känner blott i deras första formlösa obestämdhet. Dessa teorier har därför ännu en rent utopisk karaktär.

Den kritiskt utopiska socialismens och kommunismens betydelse står i omvänt förhållande till den historiska utvecklingen. I samma mån som klasskampen utvecklar sig och tar gestalt förlorar denna fantastiska upphöjdhet över den, detta fantastiska bekämpande av densamma, allt praktiskt värde, allt teoretiskt berättigande. Om än därför upphovsmännen till dessa system i många hänseenden var revolutionära, så bildar deras lärjungar likaväl reaktionära sekter. De håller fast vid mästarens gamla åskådningar trots proletariats historiska framsteg. De söker därför konsekvent avtrubba klasskampen och utjämna motsättningarna. De drömmer alltjämt om att på försök få förverkliga sina sociala utopier, stifta enskilda falangstärer, grunda hemkolonier, upprätta ett litet Ikarien^[7] --ett nytt Jerusalem i fickformat--och för uppbyggandet av alla dessa luftslott måste de vädja till det borgerliga hjärtats och penningpåsens filantropi. Så småningom hamnar de i kategorin av ovan skildrade reaktionära eller konservativa socialister och skiljer sig från dem blott genom sitt mer systematiska pedanteri, genom sin fantastiska övertro på sin sociala vetenskaps förmåga att göra underverk.

De uppträder därför med förbittring mot alla arbetarnas politiska rörelser, som blott uppstår ur den blinda otrögenheten gentemot det nya evangeliet.

Så reagerar owenisterna i England mot chartisterna där, och fourieristerna i Frankrike mot reformisterna där.

IV. KOMMUNISTERNAS STÄLLNING TILL DE OLIKA OPPOSITIONELLA PARTIERNAS

Av kapitel II framgår av sig självt kommunisternas förhållande till redan existerande arbetarpartier, alltså deras förhållande till chartisterna i England och agrarreformivrarna i Nordamerika.

De kämpar för uppnåendet av arbetarklassens omedelbart näraliggande mål och intressen, men de representerar inom den nuvarande rörelsen samtidigt rörelsens framtid. I Frankrike ansluter sig kommunisterna till det socialistiskt-demokratiska[8] partiet mot den konservativa och radikala bourgeoisin, utan att därför uppge rätten att intaga en kritisk ställning gentemot de fraser och illusioner, vilka härrör ur den revolutionära traditionen.

I Schweiz understödjer de de radikala utan att glömma, att detta parti består av inbördes oeniga element, delvis av demokratiska socialister i fransk mening, delvis av radikal bourgeoisin.

I Polen understödjer kommunisterna det parti, som ställer en agrar revolution som villkor för den nationella befrielsen, samma parti, som framkallade Krakau-upproret 1846.

I Tyskland kämpar det kommunistiska partiet gemensamt med bourgeoisin så snart denna uppträder revolutionärt, mot den absoluta monarkin, den feudala jordegendomen och småborgerskapet.

Men det försummar icke ett ögonblick att hos arbetarna utveckla ett så klart medvetande som möjligt om den fientliga motsättningen mellan bourgeoisin och proletariatet, så att de tyska arbetarna omedelbart kan vända de sociala och politiska förhållandena, som bourgeoisins herravälde måste medföra, mot bourgeoisin själv, så att i Tyskland kampen mot bourgeoisin genast börjar, sedan de reaktionära klasserna störtats.

Kommunisterna riktar sin huvuduppmärksamhet på Tyskland eftersom Tyskland står inför en borgerlig revolution, och eftersom det fullbordar denna omvälvning under mer framskridna betingelser av den europeiska civilisationen över huvud taget och med ett långt mer utvecklat proletariat än England på 1600talet och Frankrike på 1700-talet. Den tyska borgerliga revolutionen kan sålunda vara blott det omedelbara förspelet till en proletär revolution.

Med ett ord: kommunisterna understödjer överallt varje revolutionär rörelse mot de bestående sociala och politiska förhållandena.

I alla dessa rörelser framhäver de egendomsfrågan, vilken mer eller mindre utvecklad form den än må ha tagit, som rörelsens grundfråga.

Kommunisterna arbetar slutligen överallt på förbindelse och samförstånd mellan de demokratiska partierna i alla länder.

Kommunisterna försmår att hemlighålla sina åsikter och avsikter. De förklarar öppet, att deras mål blott kan nås genom en våldsam omstörtning av all hittillsvarande samhällsordning. Må de härskande klasserna darra för en kommunistisk revolution. Proletärerna har i den ingenting annat att förlora än sina bojor. Men de har en värld att vinna.

Proletärer i alla länder, förena er!

[1] Det vill säga, noga talat, den *skriftligt* bevarade historien. År 1847 var samhällets förhistoria, den samhällseliga organisation. som föregick all nedskrivna historia, ännu så gott som okänd. Sedan dess har Haxthausen påvisat den gemensamma jordegendomen i Ryssland. Maurer har bevisat, att den är den samhällseliga grundval, från vilken alla tyska stammar historiskt utgick, och småningom fann man, att bykommuner med gemensam jordegendom var samhällets urform från Indien till Irland. Slutligen blev den inre organisationen av detta primitiva kommunistiska samhälle i dess typiska form blottad genom Morgans glansfulla upptäckt av *gensens* natur och dess ställning i *stammen*. Med upplösningen av detta ursprungliga byalag börjar splittring i särskilda och slutligen varandra motsatta klasser. (Engels anmärkning till den tyska upplagan 1890.)

[2] De i () ingående orden tillfogades av Engels i den av honom auktoriserade engelska översättningen 1888 i London.--*Red.*

[3] Så kallade Italiens och Frankrikes stadsborgare sina stadssamhällen, sedan de köpt eller tilltvingat sig av sina länsberrar de första självförvaltningsrättigheterna. (Engels' anmärkning till den tyska upplagan 1890.)

De uppkommande städerna i Frankrike kallades >>kommuner>> t o m före den tid, då de av sina feodalhärskare tillkämpat sig lokal självförvaltning och politiska rättigheter som tredje stånd. Över huvud taget har här som typiskt land för bourgeoisins ekonomiska utveckling tagits England; som exempel på bourgeoisins politiska utveckling -- Frankrike. (Engels' anmärkning till manifestets engelska upplaga 1888).

[4] Här avses ej den engelska restaurationstiden 1660-1689, utan den franska restaurationen 1814-1830. (Engels anmärkning till den engelska upplagan 1888.)

[5] Detta hänför sig huvudsakligen till Tyskland, där den godsägande aristokratin och junkerdömet brukar stora delar av sina egendomar genom förvaltare och dessutom är stora producenter av betsocker och brännvin. Den rika engelska aristokratin har ännu icke nått därhän. men även den vet redan, hur man kan motverka den sjunkande jordrättan genom att låna sina namn till grundläggare av mer eller mindre tvivelaktiga aktieföretag. (Engels anmärkning till den engelska upplagan 1888.)

[6] Revolutionsstormen 1848 bortsopade hela denna vidriga riktning och betog den lusten att vidare göra i socialism. Huvudrepresentant och klassisk typ för denna riktning är herr Karl Grün.

[7] Hemkolonier (kolonier inom landet) kallade Owen sina kommunistiska mönstersamhällen. Falangstärer kallades de av Fourier planerade socialistiska kolonierna. Ikarien kallades det utopiskt fantastiska land, vars kommunistiska inrättningar Cabet skildrade. (Engels anm. till den tyska upplagan 1890.)

[8] Detta parti representerades då i parlamentet av Ledru-Rollin, i litteraturen av Louis Blanc, i den dagliga pressen genom tidningen "Reforme". Benämningen socialdemokrati betydde, att denna del av det demokratiska eller republikanska partiet, liksom författarna till denna benämning, var mer eller mindre socialistiskt färgade. (Engels anmärkning till den engelska upplagan 1888.)

Det parti i Frankrike, som då kallade sig socialistiskt-demokratiskt samt politiskt stod under Ledru-Rollins ledning och litterärt under Louis Blancs, var himmelsvitt skilt från nutidens tyska socialdemokrati. (Engels anmärkning till tyska upplagan 1890.)

 Tillbaka

www.folkmakt.nu

